

פרשת בא – יחידה ראשונה: המכה השמינית

וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל פְּרַעֲהַ וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהֵי הָעֶבְרִים
עַד מָתִי מֵאַנְתָּ לַעֲנֹת מִפְּנֵי שַׁלַּח עִמִּי וַיַּעֲבֹדְנִי כִּי אִם קָאֵן אֶתָּה לְשַׁלַּח
אֶת עִמִּי הַנְּגִי מִבֵּיא מִחֹר אַרְבָּה בְּגִבְלָךָ וְכִסָּה אֶת עֵין הָאָרֶץ וְלֹא יוּכַל
לִרְאוֹת אֶת הָאָרֶץ וְאָכַל אֶת יִתְרַ הַפְּלִטָה הַנִּשְׁאָרֶת לָכֶם מִן הַבָּרָד
וְאָכַל אֶת כָּל הָעֵץ הַצֹּמַח לָכֶם מִן-הַשָּׂדֶה וּמְלֹאוֹ בְּתֵיבָה וּבְתֵיבָה כָּל עֶבְדֶיךָ
וּבְתֵיבָה כָּל מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא רָאוּ אֶבְתֵיבָה וְאֶבְתֵיבָה מִיּוֹם הַיּוֹתָם עַל
הָאֲדָמָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה וַיִּפֶן וַיֵּצֵא מֵעַם פְּרַעֲהַ וַיֹּאמְרוּ עֲבָדֵי פְרַעֲהַ אֵלָיו
עַד מָתִי יְהִיָּה זֶה לָנוּ לְמוֹקֵשׁ שַׁלַּח אֶת הָאֲנָשִׁים וַיַּעֲבֹדוּ אֶת ה'
אֱלֹהֵיהֶם הִטְרָם תִּדְעַ כִּי אֲבָדָה מִצְרַיִם

(שמות, פרק י)

קריאה יחפה

פסקו את הקטע שלפניכם, הוסיפו לו פסיקים, נקודות, סימני שאלה, סוגריים וסימני קריאה אם דרוש. דונו בכיתה (על הלוח) על הפיסוק הנכון.

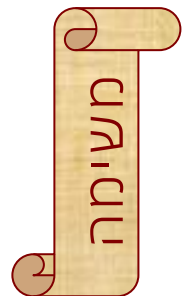
”כִּי אִם קָאֵן מֵאַן אֶתָּה לְשַׁלַּח אֶת עִמִּי הַנְּגִי מִבֵּיא מִחֹר אַרְבָּה בְּגִבְלָךָ וְכִסָּה אֶת עֵין הָאָרֶץ
וְלֹא יוּכַל לִרְאוֹת אֶת הָאָרֶץ” – לדעתכם, מה פירוש הביטוי ”עין הארץ”? על מה
כיסה הארבה? ומי לא יוכל לראות את הארץ?

”עַד מָתִי יְהִיָּה זֶה לָנוּ לְמוֹקֵשׁ?” – מי אמר את המשפט הזה למי? על מי מדובר (מי
זה יזהי?) מה פירוש ”למוקש” – במה דומה משה או פעולתו של משה למוקש?

איזו שאלה שאלו עבדי פרעה את מלכם?

כתבו במילים שלכם: ”הִטְרָם תִּדְעַ כִּי אֲבָדָה מִצְרַיִם”.

בחפירות ארכיאולוגיות במצריים נתגלתה איגרת עתיקה בה כתב
אחד מיועציו הבכירים של מלך מצריים לבנו היושב באחת מערי השדה
המצריות על שהתרחש בחצר ארמונו של המלך פרעה בימי המכות. התאריך על
האיגרת הוא מהיום בו החלה מכת הארבה וקצת אחרי שעזב משה את הארמון.
כתבו מה היה כתוב באיגרת. (ניתן לחלק את הכיתה לשני חלקים: חלק אחד
יכתוב את האיגרת והחלק השני יקרא אותה ויענה עליה עם עצות ושאלות מהבן

אל האב).

ה'דצת? ארבה:

ארבה הוא שם כולל לכמה מינים שונים של חגבים (משפחת ה"חגבניים"), המתאפיינים בתכונה ביולוגית ייחודית: להתלהק בלהקות גדולות ולנדוד אלפי קילומטרים מאזורי התפוצה שלהם, כשבנתיב נדידתם הם מכלים את כל הצמחייה הירוקה. אופן התרבותם: בשנים רגילות מטילה נקבת מיני הארבה ביצים פעם בשנה, כפי שמקובל בכל משפחת החגבניים ובשנים אלה אוכלוסיית המזיק נשארת קבועה. אלא שמדי כמה שנים מתהווים תנאים סביבתיים המעודדים את הארבה להתרבות חריגה כמו גשמים רבים, לחות רבה וטמפרטורות גבוהות. בתנאים כאלה, מספר ההטלות גדל ליותר מאחת לשנה ומספר הביצים שמטילה נקבת הארבה בכל הטלה גדל גם הוא. ההתרבות המהירה יוצרת צפיפות אוכלוסין באזורי התפוצה של הארבה (מישורי דרום סודן ואתיופיה ואזורים בהודו) צפיפות האוכלוסין העצומה מעוררת מופע התנהגותי יוצא דופן: כל פרט בודד של ארבה מושפע מהתנהגות יתר הפרטים וברגע שמספר פרטים ממריא לאוויר מצטרפים אליהם מיליוני ולעתים מאות מיליוני פרטים, היוצרים להקות ענק הנישאות עם הרוח לאיזורי מחייה חדשים.

הארבה פושט על שדות ובמהירות רבה, מסתגל בנקל כמעט לכל סוג של מזון ומכלה יבולים גדולים. מימי קדם ועד תחילת המאה ה-20 לחמו בארבה בהקמת רעש, שלעתים, הצליח להבריח את הארבה אך לא להעלימו. מאז המצאת חומרי הריסוס בראשית המאה ה-20, החלו בריסוס הארבה בחומרי הדברה כימיים. בתחילה ריסוס מהקרקה ולאחר מכן ממטוסים. עד היום מהווה הארבה איום חמור על החקלאות, במיוחד במדינות המתפתחות, בהיעדר ידע בהדברה וציוד מתאים.

ריבוי קולות: וְכִסָּה אֶת עֵין הָאָרֶץ

"וְיִחַפֵּי יָת שָׁמַשׁ דְּאֶרְעָא" הארבה כיסה את השמש עד שהיה חושך - תרגום אונקלוס

מדוע מתרגם אונקלוס את עין הארץ כשמש?

תרגום אונקלוס הוא תרגום של חמישה חומשי תורה לשפה הארמית. הוא נכתב, כנראה, בתחילת המאה השנייה לספירה בארץ ישראל ונערך סופית בבבל.

וכיסה את מראה הארץ ולא יוכל הרואה לראות את הארץ – לִשׁ"י

הסבירו את פירוש רש"י במילים שלכם.

ציירו כל אחת מן הפרשנויות, לבסוף הוסיפו ציור עם הפרשנות שלכם לפסוק:

אני	רש"י	אונקלוס

כ"א ו' ט"ו: אמת ופקל צרות.

ויאמרו עבדי פרעה אליו:
עד מתי יהיה זה לנו למוקש, שלח את האנשים ויעבדו את ה' אלהיהם
הטרים תדע כי אבדה מצרים?

- מה אומרים עבדי המלך למלכם? נסו לשחזר את טון דיבורם או את השיחה כולה. ☹️
- האם לדעתכם, מותר לדבר כך למלך? האם היה להם קל? ☹️
- שחזרו את התלבטויותיו של עבד פרעה לפני שהעז לדבר כך אל מלכו. ☹️
- הטרים תדע כי אבדה מצרים? באיזו נימה נאמרו הדברים הללו? ☹️
- מה יכול לגרום לעבד או יועץ למתוח ביקורת כה קשה על מלכו? ☹️
- כיצד, לדעתכם, עלול או עשוי פרעה להגיב לדברי עבדיו? ☹️

- מתי נתתם עצה לאדם מבוגר מכס או בעל סמכות? ☹️
- כיצד תכננתם את השיחה עימו? ממה חששתם? למה ציפיתם? ☹️
- מה הייתה תגובתו? האם שמחתם על כך שנתתם את העצה? ☹️
- האם בעלי סמכות או 'גדולים' נוטים להקשיב לעצות מ'קטנים' מהם? ☹️
- כיצד אתם מתנהגים כשנותנים לכם עצה? האם זה משנה ממי באה? ☹️
- כיצד אתם מתנהגים כשמותחים ביקורת על התנהגותכם? ☹️

אקל"א

- האם קיים הבדל ביכולת ליעץ למנהיג או למתוח עליו ביקורת בין המשטרים השונים? מה ההבדל בין מלך לראש ממשלה או נשיא? ☹️
- באילו מדינות קשה או מסוכן כיום למתוח ביקורת על מנהיג ועל מדיניותו? ביאלו מדינות מותר ואפשרי? ☹️
- חשבו על מקרים בהם יועצים, שרים או אפילו העם בישראל מתחו ביקורת על המנהיגים או נתנו להם עצה, כיצד זה התקבל? ☹️

קא - יחידה שנייה: ארבה וחושך.

ח. ויזשב את מִשֶׁה וְאֶת אֶהֱרֹן אֶל פְּרַעֲה וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם:

לְכוּ עֲבַדוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם

מִי וְמִי הֵהֱלָכִים?

ט. וַיֹּאמֶר מִשֶׁה:

בְּנִעָרֵינוּ וּבְזַקְנֵינוּ נִלְךְ

בְּכַנְיָנוּ וּבְכַנּוֹתֵנוּ

בְּצֹאנֵנוּ וּבְבָקָרֵנוּ נִלְךְ

כִּי חָג ה' לָנוּ.

וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יְהִי כֵן ה' עִמָּכֶם כְּאֲשֶׁר אֲשַׁלַּח אֶתְכֶם וְאֶת טַפְּכֶם רְאוּ כִּי
רָעָה נִגְדָה פְּנִיכֶם לֹא כֵן לָכוּ נָא הַגְּבֵרִים וְעַבְדוּ אֶת ה' כִּי אֲתֵה אֲתֶם
מִבְּקָשִׁים וַיִּגְרַשׁ אֲתֶם מֵאֶת פְּנֵי פְרַעֲה

(שמות, פרק י')

קריאה יחפה

משה ואהרון נקראו חזרה אל ארמון פרעה – מדוע?

האם הקשיב פרעה לעבדיו? מה גרם לו לעשות זאת?

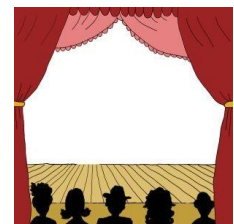
מה שאל פרעה את משה ואהרון? מדוע זה מעניין אותו?

מה הייתה תשובת משה? האם לדעתכם, הוא אמר אמת?

 פסקו את פסוקים י-יא (פסיקים, נקודות, גרשיים, סימני שאלה וקריאה, נקודתיים ומקפים). ונסו להבין – מה הכעיס את פרעה? מדוע גירש את משה ואהרון מעליו?

מה יקרה כעת לדעתכם?

המחזיון שיחה בין משה ואהרון ובינם לבין המלווה שחיכה להם בחוץ.
מה סיפרו לו על מה שקרה? מה הם חושבים שיקרה כעת?

קראו את המשך מהלך האירועים:

יב. וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה:

נָטָה יָדְךָ עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם בְּאַרְכָּה וַיַּעַל עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם
וַיֹּאכַל אֶת כָּל עֵשֶׂב הָאָרֶץ אֶת כָּל אֲשֶׁר הַשָּׂאִיר הַבְּרָד.

יג. וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת כַּטְּהוֹ עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם:

וַיְהִי וְנִהַג רוּחַ קָדִים בְּאַרְץ כָּל הַיּוֹם הַהוּא וְכָל הַלְּיָלָה
הַבִּקְרָה הָיָה וְרוּחַ הַקָּדִים נָשָׂא אֶת הָאָרְכָּה.

יד. וַיַּעַל הָאָרְכָּה עַל כָּל אֶרֶץ מִצְרַיִם

וַיִּנַּח בְּכָל גְּבוּל מִצְרַיִם כְּכַד מָאֵד

לְפָנָיו לֹא הָיָה כֵּן אַרְכָּה כָּמֹהוּ וְאַחֲרָיו לֹא יְהִי כֵּן.

טו. וַיִּכַּס אֶת עֵין כָּל-הָאָרֶץ וַתִּחַשֵׁף הָאָרֶץ

וַיֹּאכַל אֶת כָּל עֵשֶׂב הָאָרֶץ וְאֶת כָּל פְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר הוֹתִיר הַבְּרָד

וְלֹא נוֹתַר כָּל יֶרֶק בְּעֵץ וּבְעֵשֶׂב הַשָּׂדֶה בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם.

טז. וַיִּמְהַר פְּרָעָה לְקַרְא לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן...

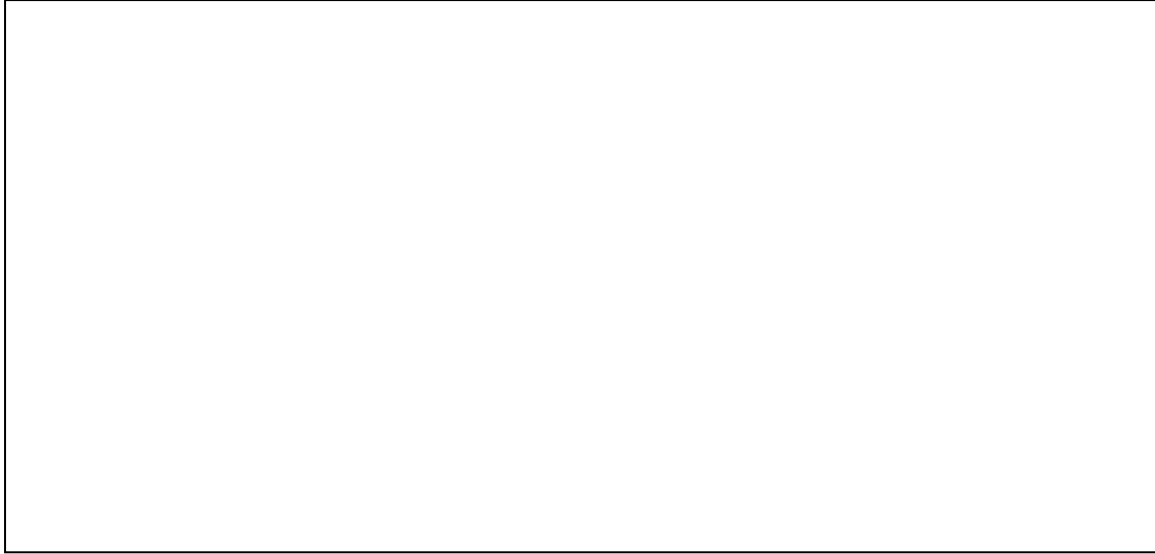
קריאה יחסה

- ? מה קרה לאחר שיצאו משה ואהרון מארמון פרעה?
 ? כיצד הגיע הארבה לארץ מצריים? (מה היא רוח קדים?)
 ? מדוע לדעתכם, לא עשה ה' נס פשוט והארבה הופיע פתאום? מדוע חשוב לתורה לציין כי קודם הרים משה את ידו עפ"י הוראת ה' ואח"כ הובילה רוח קדים את הארבה אל ארץ מצריים?

הידעת? רוח קדים

רוח קדים היא רוח יבשה הבאה מן המזרח (מהמילה קדמה), היא חמה בעונות המעבר ובקיץ וקרה בחורף. הביטוי רוח קדים מופיע בתורה פעמיים, פעם אחת כאן ופעם אחת בקריעת ים סוף שם היה צורך ב'רוח קדים עזה' לקריעת הים (שמות פרק יד, פסוק כא)

- ? האם הארבה כבד? מה פירוש הביטוי כבד כאן?
 ? "וַיִּכַּס אֶת עֵין כָּל-הָאָרֶץ וַתִּחַשֵׁף הָאָרֶץ" – איזו מהפרשנויות שלמדנו מתאימה יותר לפסוק הזה?
 ציירו את אחד המראות המתוארים בפסוקים שלפניכם:

קראו את המשך מהלך האירועים:

טז. וַיִּמְהַר פְּרָעָה לְקַרְא לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וַיֹּאמֶר:

חֲטַאתִי לַה' אֱלֹהֵיכֶם

וְלָכֶם.

יז. וַעֲתָה, שָׂא נָא חֲטַאתִי אֶף הַפְּעַם

וְהַעֲתִירוּ לַה' אֱלֹהֵיכֶם

וַיִּסַּר מֵעָלַי רַק אֶת הַקּוֹת הַזֶּה

יח. וַיֵּצֵא מֵעַם פְּרָעָה וַיַּעֲתֵר אֵל ה'

יט. וַיַּהֲפֹךְ ה' רוּחַ יָם חֲזָק מְאֹד

וַיִּשָּׂא אֶת הָאֲרָבָה וַיִּתְקַעְהוּ יָמָה סוּף

לֹא נִשְׂאָר אֲרָבָה אֶחָד בְּכָל גְּבוּל מִצְרָיִם.

כ. וַיִּחַזַּק ה' אֶת לֵב פְּרָעָה

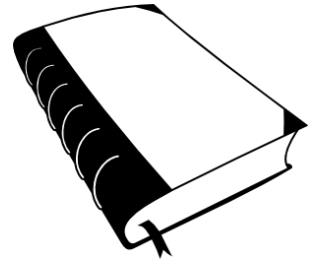
וְלֹא נִשְׁלַח אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

? מה ביקש פרעה ממושה ומאהרון?

- ?"חטאתי לה' אלהיכם וְלָכֶם" – איזה רגש, לדעתכם, גרם לפרעה לומר את המשפט הזה?
- ?"וְיִסֵּר מֵעָלַי רַק אֶת הַמָּוֶת הַזֶּה" – למה קורה פרעה המוות הזה? מדוע מייצג הארבה בעיניו מוות? הרי הוא לא הורג אף אחד (ואפילו לא מפיץ מחלות)?
- ?"כיצד הסיר ה' את מכת הארבה ממצריים (על סמך מה שלמדנו, מהי רוח ים)?"
- ?"מה קרה לאחר שהוסרה אימת הארבה מעל מצריים?"

אפשרות ראשונה:

כתבו דף מתוך יומנו של מלך מצריים אחרי המכה השמינית, תארו מה עובר עליו? מהם חששותיו? כעסיו? יחסו אל משה ואל אהרון וכוונותיו לעתיד. תוכלו להתייחס בכתיבתכם גם למכה התשיעית ולמה שאירע שם בין פרעה לבין משה ואהרון.

אפשרות שנייה: כתבו דף מיומנו של אחד מזקני בני ישראל השומע על האירועים וחוה אותם – מה דעתו על התנהגות פרעה? יחסו את המצרים בימים אלו (ושיחות שיש לו עם אחדים מהם) וכן מה מתרחש בקרב בני ישראל הרואים מה שקורה למצרים ושומעים על דרישת משה מפרעה להוציאם ממצריים. גם כאן תוכלו להתייחס את הפסוקים הבאים ואל המכה התשיעית שנחתה על מצריים.

פסקו את הפסוקים הבאים:

וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה נְטֵה יָדְךָ עַל הַשָּׁמַיִם וַיְהִי חֹשֶׁךְ עַל אֶרֶץ מִצְרָיִם וַיִּמָּשׁ חֹשֶׁךְ. וַיִּט מֹשֶׁה אֶת-יָדוֹ עַל הַשָּׁמַיִם וַיְהִי חֹשֶׁךְ אַפְלָה בְּכָל אֶרֶץ מִצְרָיִם שְׁלֹשֶׁת יָמִים. לֹא-רָאוּ אִישׁ אֶת אָחִיו וְלֹא-קָמוּ אִישׁ מִתַּחְתּוֹ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וְלֹכַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אֹר בְּמוֹשְׁבֹתָם וַיִּקְרָא פְרַעֲה אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר לְכוּ עִבְדוּ אֶת ה' רַק צִאֲנֶכֶם וּבְקִרְכֶם יֵצֵג גַּם-טַפְּכֶם יִלְךְ עִמָּכֶם וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה גַם אַתָּה תִתֵּן בְּיָדְנוּ זְבָחִים וְעֹלֹת וְעֶשְׂיֵנוּ לָהּ אֱלֹהֵינוּ. וְגַם מִקְנֵנוּ יִלְךְ עִמָּנוּ לֹא תִשָּׂאֵר פְּרִסָּה כִּי מִקְנֵנוּ נִקַּח לְעִבְדֵי אֶת ה' אֱלֹהֵינוּ וְאַנְחֵנוּ לֹא נִדְעֵהּ מַה נַּעֲבֹד אֶת יְהוָה עַד בֹּאֵנוּ שָׁמָּה. וַיַּחֲזֵק ה' אֶת-לֵב פְּרַעֲה וְלֹא אָבָה לְשַׁלְּחָם. וַיֹּאמֶר לוֹ פְּרַעֲה לָךְ מַעְלֵי הַשָּׁמַר לָךְ אֶל-תִּסָּף רְאוֹת פָּנַי כִּי בְיוֹם רְאוֹתָ פָנַי תָּמוּת וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה כֵּן דַּבַּרְתָּ לֹא-אֶסָּף עוֹד רְאוֹת פָּנַי.

פרק י, פסוקים כא-כט)

כא – יחידה feיפית: וישאלו... כלי כסף וכלי זהב

א. ויאמר ה' אל משה:

עוד נגע אֶחָד אָבִיא עַל פְּרֹעָה וְעַל מִצְרַיִם

אֲחֵרֵי כֵן וְשַׁלַּח אֶתְכֶם מִזֶּה...

ב. זָכַר נָא בְּאָזְנֵי הָעָם

וְיִשְׁאַלוּ אִישׁ מֵאֵת רֵעֵהוּ

וְאִשָּׁה מֵאֵת רֵעוּתָהּ

כְּלֵי כֶסֶף וְכְלֵי זָהָב.

ג. וַיִּתֵּן ה' אֶת חֵן הָעָם בְּעֵינֵי מִצְרַיִם

גַּם הָאִישׁ מִשֵּׁה גָדוֹל מְאֹד בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם

בְּעֵינֵי עַבְדֵי פְּרֹעָה וּבְעֵינֵי הָעָם.

(שמות פרק יא)

קריאה יחסה:

- ? "עוד נגע אֶחָד אָבִיא עַל פְּרֹעָה וְעַל מִצְרַיִם" – על מה מרמז ה' למה הוא קורא נגע?
- ? "וְיִשְׁאַלוּ אִישׁ מֵאֵת רֵעֵהוּ וְאִשָּׁה מֵאֵת רֵעוּתָהּ כְּלֵי כֶסֶף וְכְלֵי זָהָב" – מה מצווה כאן ה' את העם? ממי עליהם לשאול כלי כסף וזהב? היעזרו בפסוק שלפניכם, איזה מידע הוא מוסיף לנו?

וה' נתן את חן העם בעיני מצרים

וישאלו וינצלו את מצרים

(שמות פרק יב, פסוק, לו)

- ? ממי שאלו בני ישראל כלי כסף וזהב?
- ? האם הייתה להם כוונה להחזיר את הכלים? (האם מדובר ב"שאיילה")?
- ? בשני הפסוקים שקראנו נאמר כי "ה' נתן את חן העם בעיני מצרים" – מה הכוונה בהקשר הזה?
- ☛ "וַיִּנְצְלוּ אֶת מִצְרַיִם" – כיצד אתם מבינים את הפסוק הזה? האם בעיניכם הוא מצביע על מעשה חיובי או שלילי של בני ישראל? מה דעתכם אתם על המעשה?
- ☛ מה יכולה להיות לדעתכם, ההצדקה למעשה זה?

”גם האיש משה גדול מאד בארץ מצרים בעיני עבדי פרעה ובעיני העם” – מה לדעתכם הביא לעליית מעמדו של משה במצרים? כיצד לדעתכם התייחסו אליו בני ישראל והמצרים?

ריבוי קולות:

”והמצרים כיבדו אותם במתנות, אלה כדי שימהרו ואלה מתוך ידידות של שכנים, שהיו רוחשים להם, והם יצאו והמצרים בוכים ומתחרטים שנהגו בהם ברשע”
(יוסף בן מתתיהו, ספר שני, יד)

- מדוע “קיבלו” בני ישראל כלי כסף וזהב מהמצרים עפ”י פרשנות זו?
- אילו סיבות יש לנתניה של המצרים עפ”י המחבר?
- אילו רגשות מייחס המחבר למצרים?
- כיצד מוצגים המצרים בפרשנות זו?

”ושאלה אשה משכנתה” - למה מצוה זו נאמרה לנשים?
שכיוון שגזר פרעה “כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו”
היו בנות ישראל משחדות מתכשיטיהן לעבדי פרעה ומשחדות למצרים שלא יגלו, ומשליכין מבניהם מקצת ומניחים מקצת...
ואין בזה גניבת דעת אלא החזרת חפץ לבעליו.

- מדוע “שאלו” בני ישראל כלי כסף וכלי זהב מהמצרים?
- האם המעשה היה מוצדק עפ”י פרשנות זו?
- כיצד מוצגים המצרים בפרשנות זו?

ושאלו... כלי כסף וכלי זהב: במקום שהניחו ישראל בתיהם ושדותיהם וכליהם
חזקוני: ר' חזקיה בן מנוח (חזקוני), צרפת (1250~1310)

- מדוע “שאלו” בני ישראל כלי כסף וכלי זהב מהמצרים?
- האם המעשה היה מוצדק עפ”י פרשנות זו?

- במה דומות הפרשנויות שקראנו?
- במה הן שונות?
- איזו הכי מקובלת עליכם?

קראו גם את המדרש הבא:

שוב פעם אחת באו בני מצרים לדון עם ישראל לפני אלכסנדרוס מוקדון.
אמרו לו: הרי הוא אומר "וה' נתן את חן העם בעיני מצרים ושאלום"
תנו לנו כסף וזהב שנטלתם ממנו! ...
אמר להם [גביהה בן פסיסא]: מהיכן אתם מביאים ראייה?
אמרו לו: מן התורה.
אמר להם: אף אני לא אביא לכם ראייה אלא מן התורה, שנאמר: "ומושב בני ישראל אשר
ישבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה".
תנו לי שכר עבודה של ששים ריבוא ששעבדתם במצרים.
אמר להם אלכסנדרוס מוקדון: החזירו לו תשובה!
אמרו לו: תנה לנו זמן ג' ימים!
נתן להם זמן
בדקו ולא מצאו תשובה.

(בבלי, סנהדרין, צא)

למורה: כדאי להציג את המדרש הזה לתלמידים (בעיקר הצעירים) בצורה סיפורית.
עפ"י המדרש, כנגד מה עומדות מתנות הכסף והזהב שקיבלו בני ישראל מן
המצרים?

לגדולים ולמורים ניתן גם להביא את המדרש הבא:

אמר רב יהודה אמר שמואל:
כל כסף וזהב שבעולם יוסף לקטו והביאו למצרים...
וכשעלו ישראל ממצרים העלוהו עמהן... והיה מונח עד רחבעם
בא שישק מלך מצרים ונטלו מרחבעם שנאמר (מלכים א יד, כה) ויהי בשנה החמישית למלך
רחבעם עלה שישק מלך מצרים [על ירושלים] ויקח את אוצרות בית ה' ואת אוצרות בית
המלך.
בא זרח מלך כוש ונטלו משישק
בא אסא ונטלוהו מזרח מלך כוש ושיגרו להדרימון בן טברימון
באו בני עמון ונטלו מהדרימון בן טברימון
בא יהושפט ונטלו מבני עמון והיה מונח עד אחז
בא סנחריב ונטלו מאחז
בא חזקיה ונטלו מסנחריב והיה מונח עד צדקיה
באו כשדיים ונטלוהו מצדקיה
באו פרסיים ונטלוהו מכשדיים
באו יוונים ונטלוהו מפרסיים
באו רומיים ונטלוהו מיד יוונים
ועדיין מונח ברומי

(בבלי פסחים קיט א)

דונו במדרש שלפניכם :

- איפה מוזכרת כאן שאילת הכסף והזהב מהמצרים?
- האם היא מוגדרת כאירוע יוצא דופן?
- האם יש אליה התייחסות ערכית (טוב? רע? הגון? רמאות?)
- כיצד מוצגים בו המצרים? ובני ישראל?
- מה המשמעות של המדרש? מה הוא מבקש לומר לנו על האופן בו מתנהל העולם?

למורה: המדרש הזה מתייחס לכל אירוע שאילת הכסף והזהב כאל דרכו של עולם, נראה גם כי הכסף מסמל כאן שליטה ועוצמה וזו עוברת מיד ליד לאורך ההיסטוריה (זכרו שבימי חז"ל האימפריה השלטת היא האימפריה הרומית). דונו עם התלמידים בפרשנות זו ובמשמעותה. ניתן גם לשאול: האם זה מקרי שתחילת כל התהליך המתואר כאן מיוחסת דווקא ליוסף?

רלוונטי – מציץ אהט, אא?

- מדוע לדעתכם, ישנם כל כך הרבה הסברים, מדרשים ופרשנויות בסוגיה זו?
- מדוע לחז"ל כל כך חשוב להסביר שלא הייתה כאן גניבה או מעשה של אי צדק?

למורה: תחושת אי נוחות מלווה את מעשה "שאילת" הכלים לפני יציאת מצרים. לאורך דורות עסקו פרשנים רבים בסוגיה וניסו למצוא לה צידוקים שונים. בשאלת הרלוונטיות נעסוק בשאלה: **האם מאבק צריך להתנהל תמיד בדרך צודקת והגונה? והאם המטרה מקדשת את האמצעים?**

- האם לא הגיע למצרים שבני ישראל יגנבו מהן אחרי כ"כ הרבה שנים של שיעבוד?
- (למורה: מדובר בשאלה פרובוקטיבית שנועדה לעורר דיון)
- האם חייבים להיות הוגנים וטובים גם עם אנשים שאינם מתנהגים אלינו כך?
- (למורה: נסו ליצור אבחנות: מתי כן? מתי לא?)
- איזה מחיר אנחנו משלמים כאשר אנחנו נוהגים בחוסר צדק גם כלפי אדם שנהג בנו בחוסר צדק?

לקטנים ולא רק:

- האם כשאני רוצה "להחזיר" למישהו על עוול שעשה לי מותר לי לעשות לו הכל?
- הרי "מגיע" לו? האם מותר להרביץ למי שהרביץ ולקלל מי שקילל?
- מדוע מבקשים ממני לנהוג בצדק ובמוסריות כשהאחר לא עושה זאת?

כא - יחידה רביעית: פסח

- כא. ויקרא מִנְשֵׁה לְכָל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם:
מִנְשֵׁכֹו וּקְחוּ לָכֶם צֹאן לְמִשְׁפְּחֹתֵיכֶם וְשַׁחֲטוּ הַפֶּסַח.
כב. וּלְקַחְתֶּם אֶגְדַּת אֲזֹזֹב וּטְבַלְתֶּם בְּדָם אֲשֶׁר בְּסֶרֶף וְהַגַּעְתֶּם אֶל-הַפִּשְׁקוֹף
וְאֵל שְׁתֵּי הַמְּזֻזוֹת מִן הַדָּם אֲשֶׁר בְּסֶרֶף.
וְאַתֶּם לֹא תִצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בֹּקֶר.
כג. וְעָבַר ה' לַנִּגְרָף אֶת מִצְרַיִם וַרְאָה אֶת הַדָּם עַל הַפִּשְׁקוֹף וְעַל שְׁתֵּי
הַמְּזֻזוֹת
וּפֶסַח ה' עַל הַפֶּתַח וְלֹא יִתֵּן הַמִּשְׁחִית לָבֹא אֶל בְּתֵיכֶם לַנִּגְרָף.
כד. וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַדְּבָר הַזֶּה לְחֹק לָךְ וּלְבִנְיֶיךָ עַד עוֹלָם.
כה. וְהָיָה כִּי תֵבֵאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יִתֵּן ה' לָכֶם כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר
וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הָעֲבֹדָה הַזֹּאת.
כו. וְהָיָה כִּי יֹאמְרוּ אֵלֵיכֶם בְּנֵיכֶם:
מָה הָעֲבֹדָה הַזֹּאת לָכֶם?
כז. וְאַמַּרְתֶּם: זִבַּח פֶּסַח הוּא לַה'
אֲשֶׁר פָּסַח עַל בְּתֵי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם בְּנִגְפוֹ אֶת מִצְרַיִם
וְאֶת-בְּתֵינֹו הִצִּיל
וַיִּקַּד הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ.
כח. וַיִּלְכוּ וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מִנְשֵׁה וְאַהֲרֹן בֶּן עֲשׂוֹ.
(שמות, פרק יב)

קריאה יחסה:

- ? כתבו במילים שלכם את ההוראות שביקש משה מהזקנים להעביר לעם.
?
? כיצד הסביר את הסיבה להוראות הללו?
? "וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַדְּבָר הַזֶּה לְחֹק לָךְ וּלְבִנְיֶיךָ עַד עוֹלָם" מה הכוונה? האם זה אכן
נשמר כחוק עד עולם? (האם אנחנו עדיין זובחים את זבח הפסח? מה נשאר מן
ההוראות הללו?)
? מדוע חשוב למשה שההוראות הללו ילוו את בני ישראל "עד עולם"?

? כיצד הגיבו הזקנים והעם על דברי משה?

הקיפו בעיגול כל אזכור של השורש פ.ס.ח - מה פירוש השורש בפסוקים שלפנינו?

מדוע פסח ה' על בתי בני ישראל? מה עשה בבתי המצרים?

"וַיֵּלְכוּ וַיַּעֲשׂוּ, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כֹּן עָשׂוּ", במה זה שונה
מ"ולא שמעו אל-משה מקצת רוח ומעבדה קשה"? מה לדעתכם קרה בין משה לעם
בזמן שחלף בין שתי "השיחות". האם משהו השתנה אצל משה ואהרון? האם משהו
השתנה בעם?

לגדולים ולמתקדמים קראו את הפרטים שנותן משה לזקנים בנוגע לזבח הפסח:

ג. דָּבְרוּ אֶל כָּל עַדְת יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בַּעֲשֶׂר לַחֲדָשׁ הַזֶּה וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׁה לְבַיִת אֶבֶת שֶׁה לְבַיִת. ד. וְאִם יִמְעַט הַבַּיִת מִהֵיֹוֹת מֹשֶׁה וְלָקַח הוּא וּשְׁכֵנוֹ הַקְּרֹב אֶל בַּיִתוֹ בְּמִקְסַת נִפְשֹׁת אִישׁ לְפִי אֲכָלוּ תִּכְסּוּ עַל הַשֶּׁה. ה. שֶׁה תָּמִים זָכַר בְּן שָׁנָה יִהְיֶה לָכֶם מִן הַכֹּבָשִׁים וּמִן הָעֹזִים תִּקְחוּ. ו. וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אַרְבַּעַה עָשָׂר יוֹם לַחֲדָשׁ הַזֶּה וְשָׁחֲטוּ אֹתוֹ כָּל קֹהֵל עַדְת יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעֲרָבִים. ז. וְלָקְחוּ מִן הַדָּם וְנָתְנוּ עַל-שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת וְעַל הַמַּשְׁקוּף עַל הַבָּתִּים אֲשֶׁר יֹאכְלוּ אֹתוֹ בָּהֶם. ח. וְאָכְלוּ אֶת הַבֶּשֶׂר בַּלֵּילָה הַזֶּה צְלִי אֵשׁ וּמִצּוֹת עַל מְרִירִים יֹאכְלוּהוּ. ט. אֶל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא וּבָשֵׁל מִבָּשֵׁל בְּמִים כִּי אִם צְלִי אֵשׁ רֹאשׁוֹ עַל כָּרְעָיו וְעַל קִרְבּוֹ. י. וְלֹא תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר וְהִנְתֵּר מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר בָּאֵשׁ תִּשְׂרְפוּ.
יא. וְכָכָה תֹאכְלוּ אֹתוֹ מִתְּנִיכֶם חֲגָרִים נְעֲלִיכֶם בְּרִגְלֵיכֶם וּמִקְלָכֶם בְּיַדְכֶם וְאָכַלְתֶּם אֹתוֹ בְּחַפְזוֹן פָּסַח הוּא לֵה'.

? מהו זבח הפסח? למה שימש? כיצד יש לאוכלו?

ציירו את פסוק יא: וְכָכָה תֹאכְלוּ אֹתוֹ: מְתִנִּיכֶם חֲגָרִים, נְעֲלִיכֶם בְּרִגְלֵיכֶם וּמִקְלָכֶם בְּיַדְכֶם. וְאָכַלְתֶּם אֹתוֹ בְּחַפְזוֹן פָּסַח הוּא לֵה'.

ריבוי קולות: אן הפקטיט ואן הצליט תקחלו...

המצרים היו עובדי אלילים וסגדו למזל טלה (בכוכבים) לכן גם אסרו על שחיטת צאן. הסיבה שה' ציווה על בני ישראל לזבוח את קורבן הפסח הייתה לנקות אותם מכל אמונה אלילית שכזו ולהביא אותם להאמין כי דווקא מה שהם חושבים שעלול להמיתם]=שחיטת הצאן הנחשב לאל]- מביא להם חיים והצלה. (עיבוד לדברי הרמב"ם)

הפרשנות במקור:

...שהמצרים היו עובדים מזל טלה, מפני זה היו אוסרים לשחוט הצאן... ומפני זאת ציונו לשחוט כבש בפסח ולהזות כמו במצרים על השערים מבחוץ, לנקות עצמנו מן הדעות ההם ולפרסם שכנגדם, ולהביא להאמין שהמעשה אשר יחשבו בו שהוא סיבה ממיתה, הוא המציל מן המוות. ופסח ה' על הפתח ולא ייתן המשחית לבוא אל בתיכם לנגוף, גמול פרסום העבודה, בעשות כל מה שמרחיקן אותו עובדי עבודה זרה.

(רמב"ם, מורה נבוכים ג' מ"ו)

- מדוע בחר ה' דווקא בשה שיוקרב כקורבן הפסח?
- כלפי מי מופנית המצווה, על נפשו של מי היא אמורה להשפיע?

הכבשים והעיזים נחשבו ל"בבת עינים" (יקרים) לאלוהי מצריים. והנה בא עם שנחשב בזוי של עבדים והופך את הכל, קושר את השה לרגלי מיטתו ואח"כ שוחט אותו ואוכל אותו לעיני כל ובסוף גם שורף כל מה שנשאר ממנו ואין המצרים הכלבים יכולים לנבוח או למחות... (עיבוד לדברי רבי יצחק עראמה מחכמי ספרד בדור הגירוש)

הפרשנות במקור:

היה מפורסם כי הנוגע בכבש או עז כנוגע בבבת עינים של אלוהיהם של מצרים. ועתה יראו ויכירו המצרים, איך התהפך הדבר כמו רגע, עד שעם בזוי ושסוי תחת עבודת עבדים ירימו יד בעדר אשר בחרו להם מצרים לאלוהים, ולוקח איש שיו ובכרעי מטתו יאסור אותו לעיניהם (כלים י"ט משנה ב') שלושת ימים, ואין לאל ידם להציל, יומו יבוא ושחט אותו לפניו בעוד השמש בצהרים וקול דמיו צועקים על כל דלת ועל כל מזוזה... ונאכל גלוי לכול כדמותו וצלמו, ראשו על כרעיו ועל קרבו; ובדרך ארעי וביזיון יכרו עליו לאכול את כל בשרו... עד אור הבוקר והנותר שרוף יישרף, והכלבים עזי הנפש (=המצרים) לא יוכלו לנבוח; וכדי ביזיון וקצף בעיני ההמון המצרי...

(מתוך "עקידת יצחק לרבי יצחק עראמה)

- מדוע בחר ה' דווקא בשה שיוקרב כקורבן הפסח?
- כלפי מי מופנית המצווה, על נפשו של מי היא אמורה להשפיע?
- במה דומה פרשנותו של ר' יצחק עראמה לזו של הרמב"ם? במה היא שונה?
- מה דעתכם על שתי הפרשנויות? איזו מתקבלת יותר על דעתכם?

רַחוּנוּטִי: כַּמָּה אִפְשָׁרוּיּוֹת:

מִן הַכֶּשֶׁטִים וּמִן הָעֲצִיט תִּקְחוּ... אֶל גְּבוּלוֹת הַסְּפֹרְטִינִים

מתי קרה לי שמישהו ניסה לפגוע או לצחוק על מה שאני מאמין בו?

כיצד הרגשתי אז? כיצד הגבתי לזה?

האם קרה לי פעם שצחקתי על האמונה של מישהו אחר? מדוע עשיתי זאת?

מתי אני צריך לפגוע באמונה של מישהו אחר כדי להראות ששלי נכונה יותר?

מתי ראוי יותר להתחשב?

וְשִׂמְרֵתֶם אֶת הַדָּבָר הַזֶּה לְחֹק לֵב וּלְבָנֶיךָ אֲדָוָה

מדוע חשוב לזכור עד עולם אירוע כמו יציאת מצריים?

אילו עוד אירועים היסטוריים אנחנו זוכרים גם בימינו? (חשבו על אירועים דתיים

וחילוניים)

כיצד אנחנו זוכרים את יציאת מצריים? מהן הדרכים והאמצעים שבאמצעותם

אנחנו משמרים את הזיכרון של האירוע הזה ושל אירועים היסטוריים אחרים?

פרשת בא לכותת האן – בחיפזון

- א. ויאמר ה' אל משה ואֵל אהרן בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר:
ב. הַחֲדָשׁ הַזֶּה לָכֶם רֵאשׁוּ חֲדָשִׁים רֵאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה.
ג. דַּבְּרוּ אֶל כָּל עַדְתֵּי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר:
בְּעֶשֶׂר לַחֲדָשׁ הַזֶּה וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שָׂה לְבַיִת-אֶבֶת שָׂה לְבַיִת...
יא. וְכָכָה תֹאכְלוּ אֹתוֹ:

מִתְנִיכֵם חֲגָרִים

נַעֲלֵיכֶם בְּרִגְלֵיכֶם

וּמִקְלָכֶם בְּיָדְכֶם

וְאָכַלְתֶּם אֹתוֹ בְּחִפְזוֹן

פֶּסַח הוּא לָהּ!...

- כא. וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְכָל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם:
מִשְׁכּוֹ וּקְחוּ לָכֶם צֹאן לְמִשְׁפְּחוֹתֵיכֶם וְשַׁחֲטוּ הַפֶּסַח.
כט. וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה וְהָיָה הַכֹּהֵן כָּל-בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם
מִבְּכוֹר פְּרֹעָה הַיֹּשֵׁב עַל כִּסֵּאוֹ עַד בְּכוֹר הַנְּשֻׁבִי אֲשֶׁר בְּבַיִת הַבּוֹר
וְכָל בְּכוֹר בְּהֵמָה.

- ל. וַיִּקֶם פְּרֹעָה לַיְלָה הוּא וְכָל עֶבְדָיו וְכָל מִצְרַיִם
וַתְּהִי צַעֲקָה גְדֹלָה בְּמִצְרַיִם כִּי אֵין בַּיִת אֲשֶׁר אֵין שָׁם מֵת.

לא. וַיִּקְרָא לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן לַיְלָה וַיֹּאמֶר:

- קוּמוּ וְצִאוּ מִתּוֹךְ עַמִּי גַם-אֲנִי גַם-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְכוּ עִבְדוּ אֶת ה' כְּדַבְּרֵיכֶם. לב. גַּם צֹאנְכֶם גַּם בְּקִרְכֶם קְחוּ כְּאֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם וּלְכוּ וּבְרַכְתֶּם גַּם אֹתִי.

לג. וַתִּחַזַּק מִצְרַיִם עַל-הָעַם לְמַהֵר לְשַׁלְּחָם מִן-הָאָרֶץ כִּי אָמְרוּ: כָּלְנוּ מֵתִים.

לד. וַיִּשָּׂא הָעַם אֶת-בְּצֻקוֹ טָרֵם יַחְמֵץ

מִשְׁאֲרֹתָם צָרְרָת בְּשִׁמְלֹתָם עַל שִׁכְמָם.

קריאה יחסה

- מה הצטוו בני ישראל לאחר המכה התשיעית, מכת החושך? 🍀
- מה הייתה המכה העשירית? על מי היא השפיעה? על מי לא? 🍀
- מדוע מיהרו פרעה והמצרים לגרש את בני ישראל ממצריים? (האם מיהרו קודם לכן? מה השתנה?) 🍀
- מה קרה לבצק של בני ישראל? מדוע לא הספיק להחמיץ? (מה פירוש המילה להחמיץ? חשבו על כמה משמעויות...) 🍀

וְכָכָה תֹאכְלוּ אֹתוֹ :
 מִתְנַיִם וְיָמֵם וְלַיְלָיִם (מה חגרו בני ישראל על המתנניים?)
 וְעַל יָמֵם וְעַל לַיְלָיִם (על מה מרמזת נעילת הנעליים?)
 וּמִקֵּץ יָמֵם וְיָדָם (למה ישמש אותם המקל? מדוע עליו להיות מוכן ביד?)

- מה נצטוו בני ישראל לאכול במצב הזה? 🍀
- כיצד אני נראה כשאני אוכל מהר? (איפה אני נמצא? מדוע ומה אני אוכל מהר?) 🍀

הצעה ליצירה

ציירו את אחד מבני ישראל (ילד/ה או מבוגרים) כשהוא מוכן ליציאה לדרך.

לגננת: החיפזון נחשב לבעיית, בגללו אנחנו עושים דברים בצורה לא מדויקת ואפילו מסוכנת, אבל לעיתים החלטות מהירות מאפשרות ניצול הזדמנויות ועשיית מעשים שלא היינו עושים לאחר חשיבה ארוכה ומעמיקה. ה' בחר להוציא את בני ישראל ממצריים בחיפזון. החיפזון כאן איננו כורח המציאות אלא ה' מכין מראש את משה ואת העם ליציאה בחיפזון – מהו הערך שבחיפזון באירוע שכזה? לפניכם שיר ופתגם שיאפשרו דיון ביתרונותיו וחסרונותיו של החיפזון.

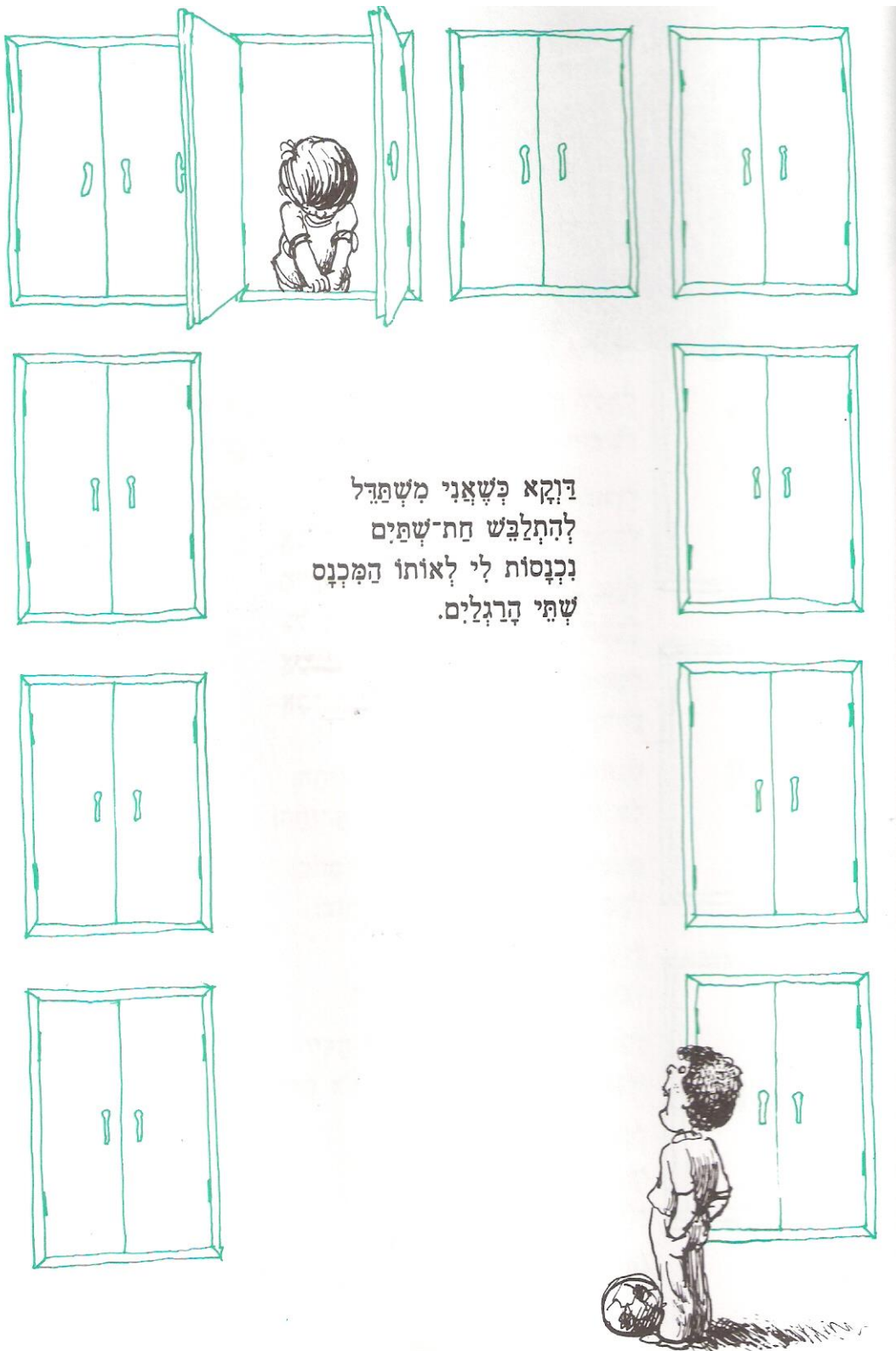
פתגם:

החיפזון מהשטן

(פתגם ערבי)

- הסבירו את הפתגם 🍀
- מדוע מתואר החיפזון כדבר רע? 🍀
- באילו מצבים יכול החיפזון להיות דבר טוב? 🍀
- מדוע לדעתכם, ציווה הקב"ה על בני ישראל לצאת ממצריים בחיפזון? 🍀
- מה היה עלול לקרות לו היו "לוקחים את הזמן"? 🍀

עיר : (מתוך "גם הילד הזה הוא אני" של יהודה אטלס)

דוֹקָא כְּשֶׁאֲנִי מִשְׁמַדֵּל
לְהִתְלַבֵּשׁ חַת-שְׁתִּים
נִכְנָסוֹת לִי לְאוֹתוֹ הַמְּכָנָס
שְׁתֵּי הָרְגָלִים.

- מה קורה כשאני נחפז? ❀
- תרגלו את השימוש בשורש ח.פ.ז : חיפזון, חפוז, נחפז... ❀
- האם קורים גם דברים טובים כשנחפזים? ❀

רפואה:

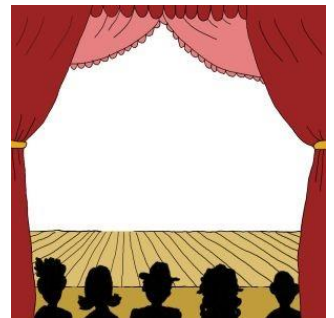
- מה אני עושה מהר? מה אני עושה לאט לאט...? 🍀
- מה מבקשים ממני לעשות לאט? מה מבקשים ממני לעשות מהר? 🍀
- מה אני מעדיף לעשות לאט ומה מהר? 🍀
- מתי אני מקבל החלטות "חפוזות"? האם אלה החלטות טובות? 🍀
- מתי אני חושב טוב טוב לפני שאני עושה משהו? האם החשיבה הארוכה עוזרת לי? 🍀

פסיכומטרי:

מדוע לדעתכם בחר הקב"ה להוציא את בני ישראל ממצריים בחיפזון?

הצגה פסצ'ולות

המחיצו סיפור לפיו בני ישראל מקבלים זמן מספיק לארוז, לבשל, להכין צידה לדרך לפני היציאה ממצריים, לשאול את כל השאלות ואפילו לנסות לדמיין את הצפוי להם אחרי היציאה....

פרשת בא לזכירתה א: פנינו ופנותינו

- ג. וַיבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל-פְּרַעֲהַ וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו:
 כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהֵי הָעִבְרִים: עַד מַתִּי מֵאֲנִי לַעֲנֹת מִפְּנֵי?
 שְׁלַח עֲמִי וַיַּעֲבֹדֵנִי.
- ד. כִּי אִם-מָאֵן אַתָּה לְשַׁלַּח אֶת-עַמִּי הַנְּגִי מִבְּיַד מִחֹר אֲרָבָה בְּגִבְלֶיךָ.
 ה. וְכִסֶּה אֶת עֵין הָאָרֶץ וְלֹא יוּכַל לִרְאֹת אֶת-הָאָרֶץ
 וְאָכַל אֶת-יִתְרַ הַפְּלִטָה הַנִּשְׁאָרָת לָכֶם מִן-הַבְּרָד
 וְאָכַל אֶת-כָּל-הָעֵץ הַצֹּמַח לָכֶם מִן הַשָּׂדֶה.
- ו. וּמָלְאוּ בְּתִירֶיךָ וּבְתִי כָל-עֲבָדֶיךָ וּבְתִי כָל-מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא-רָאוּ אֶבְתִּירֶיךָ
 וְאַבּוֹת אֶבְתִּירֶיךָ מִיּוֹם הַיּוֹתָם עַל-הָאָדָמָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה
 וַיִּפֶן וַיֵּצֵא מַעַם פְּרַעֲהַ.
- ז. וַיֹּאמְרוּ עֲבָדֵי פְּרַעֲהַ אֵלָיו:
 עַד מַתִּי יִהְיֶה זֶה לָנוּ לְמוֹקֵשׁ?
 שְׁלַח אֶת-הָאֲנָשִׁים וַיַּעֲבֹדוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיהֶם
 הַטָּרָם תִּדְעַ כִּי אֲבָדָה מִצְרַיִם?
- ח. וַיֹּשֶׁב אֶת מֹשֶׁה וְאֶת אַהֲרֹן אֶל פְּרַעֲהַ וַיֹּאמְרוּ אֵלֵיהֶם:
 לָכֵן עֲבָדוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם. מִי וְמִי הֵהֱלָכִים?
- ט. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: בְּנַעַרְיִנוּ וּבְזַקְנֵינוּ נִלְךָ
 בְּכַבְּדֵנוּ וּבְכַבּוֹתֵנוּ
 בְּצֹאנֵנוּ וּבְכַקְרָנוּ נִלְךָ
 כִּי חָג' ה' לָנוּ.
- י. וַיֹּאמֶר אֵלֵיהֶם: יְהִי כֵן, ה' עִמָּכֶם
 כְּאֲשֶׁר אֲשַׁלַּח אֶתְכֶם וְאֶת טַפְכֶם רָאוּ כִי רָעָה נִגְדַ פְּנֵיכֶם.
- יא. לֹא כֵן, לָכֵן נָא הִגְבְּרִים וְעֲבָדוּ אֶת ה' כִּי אַתָּה אַתָּם מִבְּקָשִׁים
 וַיִּגְרַשׁ אֹתָם מֵאֵת פְּנֵי פְּרַעֲהַ.

(שמות, פרק י)

קריאה 'חפה'

- מדוע בא הפעם משה לפרעה? מה אמר לו?
- מה קרה לאחר שיצאו משה ואהרון מן הארמון?
- מדוע הוחזרו משה ואהרון אל פרעה?
- מה שאל אותם פרעה ומה ענה לו משה?
- מה הציע פרעה?

למורה: משה מבקש מפרעה לצאת ממצריים לשלושה ימים על מנת לעבוד את ה'. פרעה רוצה לדעת מי ילך לעבוד את ה'? מדוע? משה מבקש לצאת עם כולם, הזקנים והצעירים, הבנים והבנות. פרעה לא מאמין לו – בשבילו עבודת ה' צריכה להיעשות רק ע"י הגברים, הוא רואה בדברי משה רמאות. בשנים האחרונות הדיון על מקומן של הנשים בעבודת הקודש בפרט ובחברה בכלל הולך ומתחזק – דרך הפער בין עמדת משה לעמדתו של פרעה נבדוק תפיסות מגדריות הקיימות בקרב ילדי הכיתה.

- מדוע פרעה חשב שרק הגברים צריכים לעבוד את ה'? האם הוא צודק?
- מדוע התעקש משה שגם הבנות ילכו? (האם יש פה תכסיס או תפיסת עולם?)

רלונטי

- האם ישנם דברים (משחקים, מקצועות, תפקידים בבית, צפייה בתוכניות מסוימות, קריאת ספרים מסוימים) שבנים עושים ובנות לא, ולהיפך? ערכו רשימה בררו: האם הדברים שצוינו שבנים עושות בנות לא יכולות לעשות ולהיפך?
- ערכו רשימה חדשה של דברים שעושים גם בנים וגם בנות גם נשים וגם גברים.

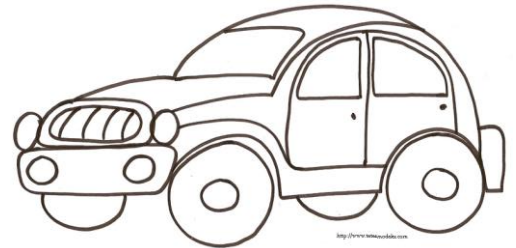
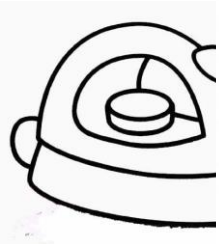
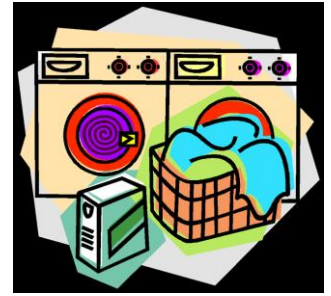
נתייחס לאמירה הבאה:

"ואמר רבי יהושע בן לוי
נשים חייבות בארבע כוסות הללו,
שאף הן היו באותו הנס".
(פסחים קח, ע"א)

- לאיזה נס הכוונה?
- כיצד השתתפו בו הנשים?
- האם הן רק יצאו ממצריים או שהן גם תרמו לקיום הנס של יציאת מצריים ממש?
- כיצד תרמו הנשים לקיום הנס?

למורה: יש לנו כאן הזדמנות לסכם את סיפור שיעבוד מצריים דרך הפריזמה של הנשים שהשתתפו בו כדמויות פעילות ולא פסיביות וכגיבורות חשובות בסיפור. המיילדות שהצילו את הילדים שפרעה ציווה להשליך ליאור, מרים ויוכבד שהצילו על משה והגנו עליו, בת פרעה שאימצה אותו... מרים שתוביל בקרוב את העם במדבר יחד עם משה ואהרון. הנשים לא רק "היו" באותו הנס, הן היו "חלק" מהנס.

לקראת יום המשפחה: שוחחו על תפקידים "גבריים" ו"נשיים" במשפחות הילדים – האם החלוקה בכל המשפחות זהה? (ניתן להכין כרטיסיות עם ציורי תפקידים שכל ילד ידביק בטבלה עפ"י הנהוג בביתו) לדוגמא:

נשים	אנא	אנא